

ባለቤት ያቃለለውን አሞሌ ባለ ዕዳ አይቀበለውም

አብዮቱ ከመፈንዳቱ አምስት ዓመታት ቀደም ብዬ በተባበሪት መንግሥታት የስደተኞች ጉዳይ መሥሪያ ቤት ሥራ ጀምረ ነበር። ዋናው ምድቤ ደቡባዊው የአፍሪካ ክፍል ነበር። በዚህ ቦታ በመመላለስ ለዐሥራ አምስት ዓመታት በማገልገሌ አካባቢው ያደግኩበትን ቦታ ያህል ዐውቀው ነበር።

በ1976 ዓም በወቅቱ የተባበሩት መንግሥታት ዋና ጸሐፊ የነበሩት ሰው እኔን የደቡባዊ አፍሪካን ጉዳይ በሚከታተለው የመንግሥታቱ ድርጅት አካል ውስጥ ለመሾም ፈለጉ እና አናገሩኝ። ኃላፊነቱን መቀበሉ ለኔ መልካምም ቀላልም ነበር። ከባድ የሆነው ነገር የሀገሬን መንግሥት ድጋፍ ማግኘቴ ነበረ።

እኔ ከሀገሬ ወጥቼ መሥራት ከጀመርኩ ያኔ ዐሥራ አምስት ዓመት ሆኖኛል። ከዚህም በላይ ደግሞ መንግሥትም ሥርዓትም ተለውጧል። አሁን ያሉትን ባለ ሥልጣናት አላውቃቸውም። እንደ እነርሱም ኮሚኒስት አይደለሁም።

ጉዳዩን በመጠኑም ለምቀርባቸው አንድ የወቅቱ ባለ ሥልጣን በስልክ አማክርኳቸው። ሰዎቹን አናግረው እንደሚደውሉልኝ ነገሩኝ። ከሳምንት በኋላ ደውለው። ሃሳቡን እንደ ተቀበሉት ነገር ግን አዲስ የተቋቋመው የኢሰፓአኮ አባል መሆን እንደሚጠበቅብኝ ነገሩኝ። እርሳቸውም ለእኔ በማሰብ ምናል አንተስ ዝም ብለህ ፎርሙን ብትሞላላቸው። ብለው መከሩኝ።

ከራሴ ጋር ለጥቂት ቀናት ተማክርኩ። እኔ ለዚህ ቦታ ስታጭ መታየት ያለበት አገልግሎቴ እና ብቃቴ እንጂ የፓርቲ አባልነቴ ነው እንዴ? ብዬ ጠየቅኩ። በመጨረሻም በራሴ ላይ ወስኜ ለዋና ጸሐፊው ነገርኳቸው። እያዘኑ ቦታውን ለሌላ ሰጡት። እኔንም በሌላ የሀገር ድጋፍ በማያስፈልገው ቦታ ሾሙኝ።

ይህንን ታሪክ በደቡብ አፍሪካ ኬፕታውን በ1992 ዓም ያወጉኝ አንድ አረጋዊ ኢትዮጵያዊ ናቸው። ኢትዮጵያውያን በዓለም ዐቀፍ ተቋማት ለምንድን ነው ጎልተው የማይታዩት? ከሌሎቹ ቀድመን የዓለም ዐቀፍ ተቋማት አባል እንዳልሆንን ለምን ከሌሎቹ አንሠን ታየን? እያልኩ ስጨቀጭቃቸው ነበር ይህንን የራሳቸውን ገጠመኝ ያወጡኝ።

ይህ ሰዎቹን ሁሉ ሀገራዊ በሆነ መስፈርት ሳይሆን በዘመኑ በተጠለቀው የርእዮተ ዓለም መነጽር የማየት ችግር ኢትዮጵያውያን ጀግኖች በሀገራቸውም ሆነ በዓለም መድረክ ጎልተው እንዳይታዩ ካደረጋቸው ምክንያቶች አንዱ ነው።

ዐፄ ቴዎድሮስን እና ዐፄ ምኒሊክን እያሰቡ ለእኩልነት እና ለዴሞክራሲ፣ ለሰብአዊ መብት እና ለነጻ ምርጫ ምን አስተዋጽኦ አደረጉ? እያሉ ከመጠየቅ የባሰ ዕብደት የለም። ደገኛን በበቆሎ ቆለኛን በጉብስ ማማት ይሉታል ይኼ ነው። ለመሆኑ አበበ ብቁላን እንደ ጀግና ስናየው በየትኛው መስፈርት መዝነነው ነው? ታግሎ ሕዝቡን ከፊውዳሊዝም ነጻ ያወጣ፣ ለዴሞክራሲያዊ መብት መስዋዕትነት የከፈለ፣ ለብሔር ብሔረሰብ እኩልነት ዋጋ የከፈለ፣ ለኢትዮጵያ ነጻነት የተዋደቀ፣ እያልን የምንቀጥል ከሆነ አበበ ብቁላን አንድም ቦታ አናገኘውም።

ይህ ግን የአበበ ብቁላ ስሕተት አይደለም። ጀግና እና ሸማ በየፈርጁ መሆኑን የረሳነው የኛ የራሳችን እንጂ። ዐላላ አባ ነጋን ስናስብ ስለ ኦሎምፒክ እና ስለ ሩጫ፣ ስለ ወርቅ እና ብር ሜዳልያ፣ ስለ ሮም

እና ቶኪዮ የምንጠይቃቸው ከሆነ በዚህ ረገድ ጀግና የሚያሰኛቸው አንድም ነገር አናገኝም፡፡ ችግሩ ግን የዐሉላ አባ ነጋ አይደለም፡፡ ለሁሉም ዓይነት እህል ተመሳይ ሙቀጫ የምናቀርበው የኛ እንጂ፡፡

ንጉሥ ኃይለ ሥላሴ የአፍሪካ አንድነት ድርጅትን በመመሥረት፤ አፍሪካውያን ከቅኝ ገዥዎች ተላቅቀው ነጻ እንዲወጡ በመርዳት፤ የአፍሪካንንም ድምጽ በዓለም ዐቀፍ መድረክ በማሰማት ያደረጉትን አስተዋፅዖ እንዲያውን እኛ ዛሬ ከመቃብር በታች የዋለው አፓርታይድም ዕድል ካገኘ ይመሰክረዋል፡፡

እዚህ ላይ ላመሰግናቸውና ራሳቸው ጠቅላይ ሚኒስትር መለስም ቢሆኑ የአፍሪካ አንድነት ድርጅትን መቀመጫ ከተማ ከአዲስ አበባ ለማዛወር በተነሣው አጀንዳ ላይ በሰሜት እና በቁጭት ሲናገሩ ዐፄ ኃይለ ሥላሴ በኢትዮጵያ ውስጥ ጨቋኝ ቢሆኑም ለአፍሪካ ነጻነት እና ለድርጅቱ መመሥረት ያደረጉት አስተዋጽዖ ግን ወደር የማይገኝለት መሆኑን ገልጠው ነበር፡፡

የአፍሪካ አንድነት ድርጅት በ1963 ዓም ሲመሠረት የካዛብላንካ እና የሞኖሮቪያ ቡድን ተብላ አፍሪካ በሁለት ጎራ ስትናጥ በወቅቱ ከዐፄ ኃይለ ሥላሴ የተሻለ ተሰሚነት ያለውና አንድነትን ሊያመጣ የሚችል መሪ አልነበራትም፡፡ ልዩ ልዩ መልክተኞቻቸውን ልከው በየሀገሩ ገና በነጻነት ደስታ ተጥለቅልቀው ከፌሽታ ያልወጡትን ነጻ አውጭ መሪዎች እያግባቡ እና እያባበሉ፤ የተጣሉትን እያስማሙ ጉባኤው በአዲስ አበባ እንዲሆን ያደረጉት ንጉሥ ነበሩ፡፡

ከዚህ ሁሉ ውጣ ውረድ በኋላም ጉባኤው በአዲስ አበባ ሲካሄድ እንየው፤ እንምከርበት፤ ጊዜ እንስጠው እያሉ ብዙዎቹ መሪዎች ነገሩን ሲያዘገዩት «ይህንን የአንድነት ሰነድ ሳንፈርም ከዚህ ጉባኤ አዳራሽ አንወጣም» ብለው በመገዘት ከሌሊቱ በዘጠኝ ሰዓት እንዲፈረም ያደረጉት ዐፄ ኃይለ ሥላሴ ነበሩ፡፡

ንጉሡን «የአፍሪካ አባት» ብለው የሰየሟቸው ኢትዮጵያውያን አይደሉም፡፡ የአፍሪካ መሪዎች እንጂ፡፡ ይህ ለንጉሡ ብቻ የተሰጠ ይደለም ለሀገራቸውም ጭምር እንጂ፡፡

የአፍሪካ አንድነት ድርጅት ወደ አፍሪካ ኅብረት ተሸጋግሮ፤ የምሥረታውን በዓል ለማክበርም አንድ ዓመት ያህል ሲቀረው በቀድሞው ከርቸሌ ግቢ ላይ ቻይና አዲሱን የኅብረቱን ሕንፃ አቆመች፡፡

«ለሰጭ ይስጠው ለንፉግ ልብ ይስጠው» ይል ነበር አጎቴ፡፡ በዚህ ታላቅ ሥራ ውስጥ ሰጭም ነፋጊም ተገኘና ደስታችንን ግማሽ አደረገው፡፡ ሴትዮዋ ባልዋ አዳኝ ነበር አሉ፡፡ ወንድ የተባለ የማያገኘውን አውሬ የገባበት ገብቶ የሚያድን፡፡ አንድ ቀን ነብር አድናለሁ ብሎ ወጥቶ እጅግ ብዙ ቀን ቆየ፡፡ ሚስት ተጨነቀች፡፡ ከብዙ ጊዜ በኋላ አያሌ ወታደሮች በሰልፍ ሆነው ወደ መንደርዋ መጡ፡፡ ሰልፉ መቼም ልዩ

ነበረ። የመንደርዋ ሰዎች ግልብጥ ብለው ወጥተው ሰልፉን ተመለከቱ። የነብር ቆዳ፣ ካባ፣ የደረት ሜዳልያ ይዘዋል ወታደሮቹ።

የአዳኙ ሚስት ተጠራች። እየፈራች ቀረበች። «ንጉሡ ይህንን ካባ፣ ይህንን የነብር ቆዳ፣ ይህንንም ሜዳልያ ሽልመውሻል። ይህንን ያህል ርስት ሰጥተውሻል። ቤትሽ በግንብ እንዲሠራም አዝዘዋል» አሉና ዐወጁ። ሕዝቡ እልል ብሎ ተቀበለ። ሴትዮዋ ግን ጨነቃት። ይህ ሁሉ ሲሆን ባሏት።

ወታደሮቹ ይህንን ሲጨርሱ ባልዋ ከንጉሡ ታዝዞ አደን ሲያድን ከነብር መንጋ ሌሎቹ ጓደኞቹን ለማትረፍ ብሎ ሕይወቱን ማሳለፉን አረጅቷት። አሁን ግራ ገባት። ትደሰት ወይስ ትዘን? ታልቅስ ወይስ ትሳቅ? አንዱ ያስተዛዝናታል። ሌላው እንኳን ደስ ያለሽ ይላታል። አንዱ ይቀናባታል። ሌላው ያዝንላታል። አንዱ ፈገግ ብሎ ይመጣል፤ ሌላው ተከዞ ይከተላታል። ሲጨነቃት

ኀዘን እና ደስታ አንድ ላይ ውለው

ላልቅስ ወይስ ልዝፈን የቱ ነው ሞያው

አለች አሉ።

እኛም እንዲህ ነው የሆነው።

ከዋሜ ንክሩማህ ለአፍሪካ አንድነት መመሥረት አስተዋጽኦ አድርገዋል። እሙን ነው። አስተዋጽኦዎቻቸው ግን የዐፄ ኃይለ ሥላሴን ያህል እንዳልሆነ ራሳቸው ጋናዎች ይመስክራሉ። ከጣት ጣት ይበልጣል ይላሉ ሀበሾች። ታላቁ መጽሐፍም ኮከብ እም ኮከብ ይኼይስ ከብሩ - የአንዱ ኮከብ ከብር ከሌላው ኮከብ ይበልጣል ይላል። ንክሩማህ ዐፄ ኃይለ ሥላሴ የነበራቸውን ሥልጣን፣ ዐቅም እና ተቀባይነት አልነበራቸውም። ኢትዮጵያ የነበራትን የነጻነት ተምሳሌትነትም ጋና አልነበራትም።

አሁን መነጋገር ያለብን ስለ ዐፄ ኃይለ ሥላሴ ፊውዳልነት፣ ጨቋኝነት፣ ባላባትነት፣ ባለ ርስትነት አይደለም። አሁን መመዘኛችን ለፍትሕ፣ ለዴሞክራሲ፣ ለብሔር ብሔረሰቦች እኩልነት፣ ለምርጫ፣ ለመሬት ላራሹ ዐፄ ኃይለ ሥላሴ ምን አድርገዋል እያልን አይደለም። አሁን መከራከርያችን ንጉሡ ለአፍሪካውያን ነጻ መውጣት እና ለአፍሪካ አንድነት ድርጅት ምን አስተዋጽኦ አድርገዋል? የሚለው ነው።

የከዋሜ ንክሩማህ ሐውልት ሲቆም ሥራቸው ከአፍሪካ ነጻነት እና ከአፍሪካ አንድነት ድርጅት አንጻር ተመዝኖ እንጂ እርሳቸውምኮ በሀገራቸው እንደ ንጉሡ ይታማሉ። ያሠሯቸው፣ ያስገደሏቸው፣ ፍትሕ ያዛቡባቸው አሉ። እርሳቸውምኮ በሀገራቸው የሚቃወማቸው አለ። መጽሐፉ እንዳለው ነቢይ በሀገሩ አይከበርም።

ሰውን መመዘን ያለብን በዋለበት መሥመር እንጂ በምልዐት አይደለም። አንድ ሰው በሂሳብ ትምህርት መቶ ለማምጣት በአማርኛም፣ በእንግሊዝኛም፣ በፊዚክስም መቶ ማምጣት የለበትም። ወይም ደግሞ በሌሎች ትምህርቶች መቶ አላመጣህምና የሂሳብን ፈተና ሙሉ በሙሉ ብታልፍም መቶ አልሰጥህም አይባልም። በሂሳብ ውጤት የሚሸለሙ ሰዎች ሲጠሩ ይህ ተማሪ አንደኛ ተብሎ ሊሸለም፣ ሊጨበ

ጨብለት፤ ሐውልት የሚሠራም ከሆነ ሊሠራለት ይገባል። የፊዚክስ ውጤት ሲመጣ ስሙን አለመጥራት፤ ውጤታማ አለመሆኑን መናገር ይቻላል።

ለዐፄ ቴዎድሮስ መታሰቢያ ስናቆም ለኢትዮጵያ አንድነት ያደረጉትን አስተዋጽኦ በማሰብ እንጂ ፍትሕ፤ እኩልነት፤ ነጻነት፤ ዴሞክራሲያዊነት፤ ምርጫ፤ የብሔር ብሔረሰቦች መብት፤ ራስን በራስ ማስተዳደር፤ ፓርቲ፤ እያልን አይደለም።

በተለይም የኢትዮጵያ መንግሥት እና ዲፕሎማቶች ሽንጣቸውን ገትረው ሊከራከሩ በተገባቸው ነበር። ክርክሩ ዐፄ ኃይለ ሥላሴ ለአፍሪካ ነጻነት እና ለአፍሪካ አንድነት ምን ሠርተዋል? በሚለው ነው። ክርክሩ ሐውልት ይቁም ከተባለ የማን ሐውልት መቆም አለበት በሚለው ነው። ስለ ንጉሡ በዋነኛነት መከራከር ያለባቸው የኢትዮጵያ ዲፕሎማቶች ናቸው። ያለበለዚያም ባለቤት ያቃለለውን አሞሌ ባለ ዕዳ እንዴት ይቀበለዋል?

ይህንን አለማድረግ አቶ በረከት ስምዖን «የሁለት ምርጫዎች ወግ» በሚለው መጽሐፋቸው ማጠቃለያ ላይ ያሠሩት የታላቁ ፈላስፋ የሲቤሮን ቃል አለመረዳት ይመስለኛል። ሲቤሮ እንዲህ ይላል «ባለፉት ዘመናት የተሠራው ሁሉ በሚገባ ካልተነገረና ቀደምት ሰዎች ባበረከቱት አስተዋጽኦ በአግባቡ መጠቀም ካልተቻለ፤ ዓለማችን ሁሌም ቢሆን የዕውቀት ብላቴና እንደሆነች ትቀራለች»።

ዛሬ አዲስ አበባ የአፍሪካ መዲና እንድትሆን፤ ከብራስልስ ቀጥላ ትልቋ የዲፕሎማቲክ ከተማ እንድትሆን፤ ይህ ዛሬ የተሠራው ሕንፃም እዚህ በከተማችን እንዲሠራ፤ አፍሪካውያን እንዲተባበሩ፤ ከቅኝ ግዛትም ነጻ እንዲሆኑ ታላቅ አስተዋጽኦ ያደረጉትን መሪ መርሳት ኢትዮጵያን «ሁሌም ብላቴና» ማድረግ ነው። አሁን ንጉሡ የሉም። አይደሰቱም አይቀየሙምም። ኢትዮጵያ ግን ቦታዋን አጥታለች። በገዛ ዳቦዋ ልብ ልቡን አጥታዋለች።

እኔ ተስፋ አለኝ የአፍሪካ አንድነት ድርጅት የተመሠረተበት አምሳኛ ዓመት በዓል ከመከበሩ በፊት የንጉሡ ሐውልት ከነ አስተዋጽኦቻቸው በአፍሪካ ኅብረት ግቢ ውስጥ ይታያል ብዬ።

© ይህ ጽሑፍ በአዲስ ጉዳይ መጽሔት ላይ ወጥቷል፤ በተመሳሳይ ጎትመት ላይ ባታወጡት ይከመራል